

TÖÖLEHT 6

Kehastuge ühe Kiribatiga seotud huvirühma esindajateks (huvirühmad määratakse loosiga), kes osalevad 2021. a toimuval COP26-l (ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 26. konverents).

Teie ülesanne on koostada oma huvirühma fookusest lähtuv pöördumine konverentsil osalejate poole, mille eesmärk on selgitada kliimamuutuste ja merevee taseme tõusu puudutavate probleemide tõsidust ning vajadust võtta vastu otsuseid kliimamuutuste pidurdamiseks.

Temaatilise pöördumise koostamiseks võite kasutada filmist „Anote laev” saadud teadmisi, internetti ja sellele töölehele lisatud taustatekste/-videoid.

Pöördumise koostamiseks on aega **30 minutit**. Selle sisu peaks koosnema kolmest põhiosast:

- põhiprobleemi(de) kirjeldus
- argumendid: miks on vaja kohest tegutsemist
- nõudmised COP26-l osalevate riikide juhtidele.

Valige endi seast pöördumise ettekandja(d). Igal rühmal on ettekandeks aega **2 minutit**.

TEEMA 6: KLIIMAÕIGLUS

TEIE ROLL (HUVIRÜHM)

Kohalikud keskkonna- ja inimõiguste aktivistid

TAUSTAINFO

„Need asjad ei toimu mitte millegi sellise pärast, mida meie oleme teinud. Need toimuvad seetõttu, et suured saastajad pumpavad jätkuvalt kahjulikke gaase meie atmosfääri. Sellest tulenevate probleemide lahendamiseks peame meie pankadelt intressidega raha laenama ja paluma, et suured saastajad annaksid meile toetusi, et saaksime nende muutustega kohaneda.”

(Dr. Hussein Hassan, Maldivide keskkonnaminister)

Kiribati, kes vastutab vaid 0,6% kogu maailma kasvuhooonegaaside heitkoguste eest, on avalikult palunud tõhustada saastavate heitkoguste vähendamisele suunatud meetmeid ja algatusi. Vaikse ookeani saareriigi Kiribati kunagine president Anote Tong oli häälekas kliimaaktivist juba enne COP 21. Tongi järeltulija Taneti Maamau ei suutnud COP 25-l Tongi tasemele jõuda ja Kiribati aktiivsus kliimamuutustega võitlemisel on tema ametiajal raugenud (Ray, 2019). Nagu teisteski endistes kolooniates, on kolonialismi pärand vähendanud rahvusvaheliste meetmete mõju ja Kiribati tegelikku kohanemisvõimet kliimamuutustega. Kiribati avalikkus usub, et arengu eest peab vastutama riigi valitsus, valitsuses omakorda eeldavad nii mõnedki, et seda tuleb teha rahvusvahelisel tasandil. (Donner & Webber, 2014). Näiteks Kiritimatil on selja taga kurb ajalugu Briti kolooniana ja tuumarelvade katsepolügoonina. Saar saavutas Suurbritanniast iseseisvuse alles 12. juulil 1979, kui loodi Kiribati Vabariik, mis koosneb sealse ekvatoriaalse piirkonna 33 saarest. (Alexis-Martin jt, 2019)

Sarnase ajalooga on ka Kili saar, mis on üks Marshalli saartest. 600–800 selle saare praegust elanikku põlvnevad 1948. aastal sinna ümber asustatud teise Marshalli saare, Rongeriku atolli asukatest. Rongeriku atolli elased nad aastatel 1946–1948. Varem olid nad elanud oma kodusaaarel Bikini atolli, kuid USA valitsus asustas nad 1946. a ümber lubadusega, et nad saavad mõne aasta pärast koju naasta. Aastatel 1946–1958 lõhkas või katsetas USA sõjavägi Bikini atolli 23 tuumapommi. Bikini elanikke ei lastud kunagi kodusaaarele tagasi. Nüüd elavad Bikini atolli endised elanikud USA sõjaväe katsetuste tõttu juba kolmandas elukohas. Samuti kannatavad paljud bikiniinlased vähi, eriti kilpnäärmevähi all. Seega on neil inimestel nende kodusaaartel läbi viidud sõjaliste katsetuste tõttu ebaproportsionaalselt suurenenud vajadus arstiabi järele. Siin avalduvad keskkonnaõiguse probleemid juba praegu. (Gerhardt, 2020: 76)

USA sõjavägi ei ole neid saari kasutanud mitte ainult tuumakatsetusteks, vaid tegutseb seal tänapäevani. Vastutasuks saarte kasutamise eest USA sõjaväe poolt antakse Marshalli saartele, aga ka Põhja-Mariaanide saarte ühendusele ning Mikroneesia ja Palau liitriikidele teatavad õigused, mis esmakordselt ratifitseeriti 1947. aastal ja uuendati Marshalli saarte jaoks 2003. aastal 20 aastaks. Näiteks on Marshalli saarte elanikel õigus elada ja töötada USA-s. COFA (Compact of Free Association) annab neile juurdepääsu tervishoiuteenustele ka USA-s, kuigi 2009. aastal on Hawaii kuberner Lingle üritanud seda juurdepääsu piirata. COFA aegub 2023. aastal. (Gerhardt, 2020: 76)

USA sõjavägi hõivab jätkuvalt maa-alasid Marshalli saartel, Põhja-Mariaanide saartel (eriti Guamil), Mikroneesia Liiduriikides, samuti Vaikse ookeani lõunaosas asuvas Ameerika Samoas. USA-l on õigus viia vägesid ka Palausse, kuid seal ei paikne praegu ühtegi väeosa. Maade hõivamine USA sõjaväe poolt tähendab, et elanikel on maade kasutusõigused piiratud, neile jääb vähem maad põllumajanduseks ning nende iseseisev ja jätkusuutlik põllumajandus ja kalapüük on takistatud, näiteks on piiratud juurdepääs laguunidele. Seega on kohalikud elanikud hakanud rohkem sõltuma palgatööst ja toidu sisseveost. Vaikse ookeani saarte iseseisev toidubarustus on häiritud. Seda põhjustavad mitmesugused tegurid, näiteks koloniseerimine, sõjaväebaasid ja turism. Kliimamuutused ja merepinna tõus aitavad toidupuudusele veelgi kaasa. (Gerhardt, 2020: 76–77)

„Kohanemisprogramm on kõigest pikk, kole ja õõnes loosung,“ tödes Simon Donner, Vancouveri Briti Columbia ülikooli geograafiaprofessor. „Arusaam, et väline organisatsioon võib lihtsalt tulla raha, ekspertteadmiste ja ideedega ning ilma konteksti tundmata tegutsema hakata, on naiivne. Vaja on järjepidevat pikaajalist rahastamist - seda tüüpi probleeme on ühekordse arenguabiga võimatu lahendada“ (Ives, 2016)

KASUTATUD KIRJANDUS:

- Alexis-Martin, B., Dyke, J., Turnbull, J., & Malin, S. (2019, August 15). *How to Save a Sinking Island*. Retrieved from BBC Future: <https://www.bbc.com/future/article/20190813-how-to-save-a-sinking-island-nation>
- Donner, S.D., Webber, S. (2014) Obstacles to climate change adaptation decisions: a case study of sea-level rise and coastal protection measures in Kiribati. *Sustain Sci* 9, 331–345 . <https://doi.org/10.1007/s11625-014-0242-z>
- Gerhardt, C. (2020). Sea Level Rise, Marshall Islands and Environmental Justice. *In Climate Justice and Community Renewal*. Routledge.
- Ives, M. (2016, July 2). *A Remote Pacific Nations, Threatened by Rising Seas*. Retrieved from The New York Times: <https://www.nytimes.com/2016/07/03/world/asia/climate-change-kiribati.html>
- Ray, C. (2019, December 31). *Rejecting Reality: Kiribati's Shifting Climate Change Policies*. Retrieved from The University of Texas at Austin: <http://sites.utexas.edu/climatesecurity/2019/12/31/kiribati-policy-shift/>